

Broj: 14-5-3-02-4-201- 1 /20
Istočno Sarajevo, 28.02.2020. godina

Na osnovu člana 24. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09 i 87/12, 6/13, 19/16 i 83/17) i člana 11. Odluke o godišnjem planiranju rada i načinu praćenja i izvještavanja u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 94/14), Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja podnosi

IZVJEŠTAJ O RADU AGENCIJE ZA FORENZIČKA ISPITIVANJA I VJEŠTAČENJA ZA 2019. GODINU

Napomena: Treba u Izvještaje navesti šta je nabavljeno od planiranog za svaku laboratoriju

UVODNI DIO

U izvještajnom periodu u Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja (u daljem tekstu: Agencija), su se kontinuirano obavljali poslovi forenzičkih ispitivanja i vještačenja, čiji obim je u odnosu na 2018. godinu povećan za 24%. Takođe, provodile su se i aktivnosti na realizaciji ciljeva definisanih kroz Srednjoročni plan rada Agencije za period 2019-2021. godina, Program rada za 2019. godinu i to: akreditacija planiranih laboratorija, odnosno metoda rada u laboratorijama prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006, sticanje članstva u Evropskoj mreži forenzičkih instituta (ENFSI), povećanje laboratorijskih kapaciteta za provođenje forenzičkih ispitivanja i vještačenja i dodatna opremanja u uspostavljenim laboratorijama. Imajući u vidu aktivnosti u procesu akreditacije planiranih laboratorija Agencije, prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006, u 2019. godini su akreditovane laboratorije u Agenciji i to su prve akreditovane forenzičke laboratorije u Bosni i Hercegovini (daljem tekstu: BiH) u oblasti bezbjednosti. Akreditacija je ujedno i jedan od primarnih uslova za dobijanje statusa člana u „ENFSI“, što je takođe, jedan od prioriteta Agencije. Napominjemo da BiH još uvijek nema predstavnika u ovoj veoma značajnoj međunarodnoj organizaciji.

Kada je riječ o realizaciji cilja vezanog za opremanje laboratorija za 2019. godinu, ističemo da isti nije realizovan zbog privremenog finansiranja institucija BiH. Ovakav način finansiranja nepovoljno se odrazio na planirani razvoj i funkcionisanje Agencije.

S obzirom na navedeno, Agencija je po Programu rada za 2019. godinu, ipak napravila iskorak po pitanju realizacije akreditacije planiranih laboratorija, odnosno metoda rada u laboratorijama prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006. Ocjenjivačka posjeta od strane Instituta za akreditaciju Bosne i Hercegovine je bila u periodu od 20-23.05.2019. godine, a Agenciji je 13.09.2019. godine odobrena akreditacija prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006. Akreditovane su četiri metode u tri laboratorije Agencije i to: dvije metode u Laboratoriji za vještačenje kompjuterskih sistema, jedna metoda u Laboratoriji za grafološka/grafoskopska vještačenja i jedna metoda u Laboratoriji za vještačenje glasa i audio zapisa, kako je to i bilo planirano za 2019. godinu. Područje akreditacije obuhvata: forenzička ispitivanja - dokumenti i novčanice, vještačenje mobilnih telefona i SIM kartica, vještačenje kompjutera, laptopa i prenosnih memorija i vještačenje glasa s ciljem identifikacije govornika.

Ovim je Agencija postala prva forenzička institucija u BiH u oblasti bezbjednosti koja posjeduje ovu prestižnu međunarodnu akreditaciju. Agencija je takođe, u ovom izvještajnom periodu nastavila sa aktivnostima u okviru sistema upravljanja kvalitetom sa tranzicijom na novo izdanje standarda BAS EN ISO/IEC 17025:2018, kao i sa pripremanjem za akreditaciju drugih laboratorija u 2020. godini.

Laboratorija za vještačenje kompjuterskih sistema, Laboratorija za vještačenje glasa i audio zapisa, Laboratorija za grafološka/grafoskopska vještačenja, Laboratorija za vještačenje foto i video materijala, Laboratorija za daktiloskopska vještačenja, Laboratorija za hemijsko-fizička vještačenja, kao i Laboratorija za biološka vještačenja i DNK analizu radile su vještačenja po naredbama Tužilaštva BiH, Suda BiH, kantonalnih tužilaštava i sudova, okružnih tužilaštava, opštinskih i okružnih sudova. Svakodnevno se zaprimaju novi predmeti, te se proces forenzičkih ispitivanja i vještačenja u Agenciji kontinuirano obavlja, i sve je većeg obima.

U sljedećoj tabeli je prikazan broj zaprimljenih i prenesenih, kao i završenih naredbi za isti izvještajni period u 2018. i 2019. godini.

	01.01-31.12.2018.	01.01-31.12.2019.
Broj zaprimljenih i prenesenih naredbi iz prethodne godine	(273+17) 290	(402+73) 475
Broj završenih naredbi	216	268

U navedenoj tabeli primjetno je da se iz godine u godinu povećava broj prenesenih naredbi tj. da u Agenciji već duže imamo situaciju da se kontinuirano povećava broj naredbi koje daleko prevazilaze kapacitete Agencije i po broju i po obimu vještačenja.

U Laboratoriji za vještačenje kompjuterskih sistema zaprimljena je 101 naredba za vještačenje, a 45 naredbi je preneseno iz 2018. godine. U izvještajnom periodu urađeno je 96 naredbi, odnosno 96 izvještaja forenzičke analize i vještačenja, 41 naredba je prenesena u 2020. godinu, a 9 naredbi je vraćeno bez obavljenog vještačenja. U navedenoj laboratoriji ukupno je izvještačeno 610 uzoraka i to: 72 kompjutera ili laptopa, 215 mobilnih telefona, 218 SIM kartica, 1 optički medij, 2 diskete, 27 hard diskova, 63 USB stik/memorijskih kartica, 6 video nadzora i 6 ostalih predmeta vještačenja.

U Laboratoriji za grafološka/grafoskopska vještačenja u 2019. godini zaprimljeno je 23 naredbe za vještačenje, 8 naredbi je preneseno iz 2018. godine, te je ukupno izvještačeno 23 naredbe, odnosno 172 uzoraka i to: 141 rukopisa i potpisa, 5 dokumenta i 26 novčanica, a 8 naredbi je preneseno u 2020. godinu.

U Laboratoriji za vještačenje glasa i audio zapisa zaprimljeno je 9 naredb, 3 naredbe su prenesene iz 2018. godine. U laboratoriji je u izvještajnom periodu urađeno 11 naredbi, odnosno 11 izvještaja forenzičke analize i vještačenja glasa i audio snimaka, a 1 naredba je prenesena u 2020. godinu. U navedenoj laboratoriji vještačeno je 55 audio fajlova koji su dostavljeni na 13 digitalnih medija (CD, DVD, USB).

U Laboratoriji za vještačenje foto i video materijala zaprimljeno je 56 naredbi, 17 naredbi je preneseno iz 2018. godine, a izvještačene su 53 naredbe, odnosno 53 izvještaja forenzičke analize i vještačenja foto i video materijala, 20 naredbi je preneseno u 2020. godinu. U navedenoj laboratoriji vještačeno je 379 video fajlova koja su dostavljeni na 84 digitalna medija (CD, DVD, USB).

U Laboratoriji za hemijsko-fizička vještačenja zaprimljeno je 29 naredbi, a izvještačene su 24 naredbe, odnosno 24 izvještaja, 5 naredbi je preneseno u 2020. godinu. Ukupno je izvještačeno 150 uzorak i to: marihuana-THC 129, amfetamin 5, MDMA-ekstazi 2, heroin 2, kokain 1, tragova 4, te 7 ostalih uzorka.

U Laboratoriji za biološka vještačenja i DNK analizu zaprimljeno je 176 naredbi, od toga je izvještačeno 56 naredbi, odnosno urađeno je 56 izvještaja bioloških vještačenja u okviru čega je bilo 381 spornih i 70 nespornih tragova biološkog porijekla, te je ukupno izvještačeno 511 uzoraka. U navedenoj Laboratoriji preneseno je 120 naredbi u 2020. godinu.

U Laboratoriji za daktiloskopska vještačenja zaprimljeno je 8 naredbi, urađeno je 5 naredbi, odnosno 5 izvještaja, a 3 naredbe su prenesene u 2020. godinu. U navedenoj laboratoriji izvještačeno je 65 uzorak.

Uz porast ukupnog broja predmeta za koja su vršena vještačenja u Agenciji, evidentna je i sve veća raznolikost predmeta po vrsti krivičnih djela. Vršena su forenzička ispitivanja i vještačenja u predmetima krivičnih djela opšteg kriminaliteta (od razbojništva, oružanih pljački, iskorištavanja

maloljetnika radi pornografije do krivičnih djela ubistva), u predmetima privrednog i finansijskog kriminaliteta, krivotvorenje novca, zloupotrebe autorskih prava, krivičnih djela u oblasti zloupotrebe službenog položaja, mita i korupcije, pa sve do krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala, ratnih zločina i terorizma.

Pored navedenog, zaposlenici koji rade na poslovima forenzičkih ispitivanja i vještačenja u Agenciji neposredno učestvuju (**u 2019. godini 46 puta**) i u dokaznim postupcima na sudu, a održali su širom BiH (Tužilaštvo BiH, Tužilaštvo Distrikt Brčko, kantonalna tužilaštva, okružna javna tužilaštva, policijske uprave i dr.) i **47** prezentacija s ciljem uspostave saradnje sa tužilaštvima, policijskim upravama i MUP-ovima, upoznavajući iste sa načinom rada pojedinih laboratorija, njihovim kapacitetima, mogućnostima i postupanju sa predmetima vještačenja..

S obzirom da su u 2019. godini akreditovane planirane laboratorije, odnosno metode rada u laboratorijama prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006, da smo u kontinuitetu akreditacija i drugih laboratorija, sticanja članstva u ENFSI, da izvršavamo i dio obaveza iz programa pridruživanja Evropskoj Uniji, neophodan je prijem stručnog kadra u Agenciji, jer sa trenutnim brojem zaposlenih nismo u mogućnosti izvršiti sve navedeno u predviđenom roku.

Napominjemo da je Agencija još u 2016. godini tražila odobrenje za zapošljavanje devet državnih službenika i jednog zaposlenika, a odobreno je zapošljavanje dva državna službenika (Stručni savjetnik za biološka vještačenja i DNK analizu i Viši stručni saradnik za čuvanje uzoraka i procedure). Odluka je upućena prema Savjetu ministara BiH i ista do danas nije uvrštena na sjednicu Savjeta ministara BiH, te navedena zapošljavanja nikada nisu ni realizovana. Isto tako 2018. godine, ponovo je traženo odobravanje novog zapošljavanja i to osam državnih službenika i jednog zaposlenika. S tim u vezi, u 2019. godini je odobreno zapošljavanje jednog državnog službenika (Stručni savjetnik za hemijsko-toksikološka vještačenja) i jednog zaposlenika (referent za biološko-hemijsko tehničke poslove). Procedura ovog zaposlenja je u toku. Trenutno je popunjeno 27 radnih mjesta od sistematizovanih 52. Problem nedovoljne kadrovske popunjenosti u odnosu na broj predviđenih radnih mjesta po Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, koja trenutno iznosi oko 50%, znatno otežava sprovođenje svih planiranih aktivnosti i funkcionisanje Agencije u punom kapacitetu, a što će predstavljati poteškoću i u narednom periodu.

Na osnovu gore navedenog, a u okviru aktivnosti na realizaciji strateškog cilja: sticanje članstva u Evropskoj mreži forenzičkih instituta (ENFSI), četiri laboratorije Agencije su pridružene članice radne grupe ENFSI: Laboratorija za vještačenje kompjuterskih sistema, Laboratorija za grafološka/grafoskopska vještačenja, Laboratorija za daktiloskopska vještačenja i Laboratorija za biološka vještačenja i DNK analizu. Takođe, aktivnosti za pridruženo članstvo u radnu grupu ENFSI se provode i u Laboratoriji za hemijsko-fizička vještačenja.

U 2019. godini, Laboratorija za hemijsko-fizička vještačenja je učestvovala u dva međulaboratorijska testiranja UNODC-a, a prema pristiglim rezultatima ova laboratorija je bila uspješna u svim metodama koje su u opsegu njenog trenutnog rada. U narednom periodu je planirano i provođenje aktivnosti za pridruženo članstvo u ENFSI radnu grupu za droge (DWG).

Tokom 2019. godine, Laboratorija za biološka vještačenja i DNK analizu je učestvovala u dva proficiency testa GEDNAP 58 i GEDNAP 59, čiji rezultati će biti objavljeni u narednoj godini, te je provedena validacija jednog dijela metode vezane za PCR amplifikaciju i kapilarnu elektroforezu sa GloboFiler™ PCR Amplification kitom i kvantifikaciju uzoraka na RT-PCR sa Quantifiler Trio kvantifikacijskim kitom). Laboratorija je stekla pridruženo članstvo u Workin Group ENFSI u maju 2019. godine, te se aktivno priprema za akreditaciju jedne metode rada prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2018.

U 2019. godini u Laboratoriji za grafološka/grafoskopska vještačenja urađen je proficiency test radne grupe ENFSI za rukopise-ENFHEX CE19. Takođe, u izvještajnom periodu se učestvovalo i na sastanku radne grupe ENFHEX u Portugalu. U navedenoj Laboratoriji je akreditovana jedna metoda rada prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006, po planu akreditacije za 2019. godinu.

Isto tako, Laboratorija za vještačenje glasa i audio zapisa je akreditovala metodu za identifikaciju/eliminaciju govornika na osnovu glasa po planu za 2019. godinu.

U Laboratoriji za vještačenje kompjuterskih sistema su urađena dva proficiency testa (CTS Mobile Digital Evidence za vještačenje mobilnih telefona, čekaju se rezultati ovog testa i ISFCE ASCLD/LAB za vještačenje kompjutera sa 100% tačnošću). Rezultati svih ovih testova služe za provjeru procesa rada i kontrolu kvaliteta, te dalje unapređenje kvalitete rada u Agenciji. Laboratorija je stekla pridruženo članstvo u radnu grupu ENFSI za IT forenziku. Isto tako, u Laboratoriji su akreditovane dvije metode rada prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006, po planu akreditacije za 2019. godinu.

U septembru 2019. godine, na godišnjoj konferenciji i sastanku radne grupe EFP-WG u Portugalu, na kojoj je prisustvovao i predstavnik Laboratorije za daktiloskopska vještačenja potvrđeno je članstvo u ENFSI radnoj grupi za otiske prstiju-EFP-WG Laboratoriji za daktiloskopska vještačenja. U navedenoj Laboratoriji je urađen proficiency test radne grupe ENFSI za otiske prstiju-EFP-WG CE19.

Na osnovu gore navedenog, a u okviru aktivnosti na realizaciji strateškog cilja: sticanje pridruženog članstva u Evropskoj mreži forenzičkih institucija (ENFSI), četiri laboratorije Agencije su stekle navedeni status i to: Laboratorija za vještačenje kompjuterskih sistema, Laboratorija za grafološka/grafoskopska vještačenja, Laboratorija za daktiloskopska vještačenja i Laboratorija za biološka vještačenja i DNK analizu. Takođe, aktivnosti za pridruženo članstvo u radnu grupu ENFSI se provode i u Laboratorija za hemijsko-fizička vještačenja, Laboratoriji za foto i video vještačenja i u Laboratoriji za vještačenje glasa i audio-zapisa. Nakon dobijene akreditacije podnesen je i zahtjev od strane Agencije za punopravno članstvo u ENFSI.

Bitne aktivnosti koje su se, takođe, provodile u ovom izvještajnom periodu u Agenciji su: donošenje Srednjoročnog plana rada Agencije za 2020-2022. godina, Programa rada za 2020. godinu, Informacije o dostignutom nivou i perspektivama razvoja Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja, obavljanje obuke i edukacije zaposlenih u Agenciji, kao i stručnih obuka po Planu stručnih obuka za 2019. godinu, te održavanje kontinuirane saradnje sa agencijama i institucijama za provođenje zakona u BiH na svim nivoima iz oblasti pravosuđa i bezbjednosti. Takođe, jedna od bitnih aktivnosti koja se provodi u Agenciji jeste i stvaranje uslova za certifikaciju bezbjednosnog područja koja se provodi uz nadzor bezbjednosnog organa Ministarstva bezbjednosti BiH. U izvještajnom periodu provedeno je niz aktivnosti na rješavanju tehničkih problema, a s ciljem stvaranja uslova za certifikaciju bezbjednosnog područja II stepena zaštite predmeta koji nose oznaku stepena tajnosti. Ovaj postupak bi trebao da se završi do polovine 2020. godine.

Isto tako, u Agencije je uspostavljen Document Management System (DMS) koji služi za upravljanje dokumentima. Elektronsko arhiviranje i upravljanje dokumentima je složen proces čijom primjenom će Agencija, između ostalog, postići veću efikasnost i uštede u radu.

Takođe u 2019. godini potpisani su sporazumi o saradnji sa: Državnom agencijom za istrage i zaštitu (SIPA) o pružanju pomoći za uspostavljanje i funkcionisanje bezbjednosnog područja II stepena, Direkcijom za koordinaciju policijskih tijela o korištenju rezervne lokacije za tajne podatke u

slučaju krizne situacije, te Sporazum sa Federalnim istražnim biroom SAD-a, (FBI) koji reguliše pitanje korištenja CODIS-a (Combined DNA Index System).

Kako od osnivanja Agencije, tako i u ovom periodu, jedna od osnovnih obaveza je permanentno praćenje i primjena zakonskih i podzakonskih propisa koji regulišu oblast bezbjednosti BiH, kao i oblast forenzičkih ispitivanja i vještačenja, a sve s ciljem što bolje organizacije rada Agencije i uslova za provođenje zakonom propisanih nadležnosti. Inače, u Agenciji je tokom 2019. godine zaprimljeno 818 akata (akti vezani za ostvarivanje međunarodne saradnje, provođenja postupaka javnih nabavki, komunikacije Agencije sa institucijama svih nivoa u BiH, dostavljanje informacija, podataka i sl.), a otpremljeno 1425 akata.

Vodeći računa o specifičnosti posla kojim se bavi Agencija, u izvještajnom periodu, redovno se prisustovalo i aktivno učestovalo na: radionicama, seminarima, obukama koje organizuje Agencija za državnu službu BiH (ADS) i Direkcija za evropske integracije Savjeta ministara BiH (DEI), potom radnim sastancima, konsultacijama, konferencijama, edukacijama, stručnim i naučnim posjetama i sl. Plan obuka za 2019. godinu, provodio se shodno potrebama Agencije. Menadžment Agencije je i pored privremenog finansiranja institucija BiH, kao i određenih zastoja u realizaciji obuka preko TAIX-a, uspio organizovati određeni broj obuka po Planu stručnih obuka za 2019. godinu, koji je realizovan na nivou Agencije cca 40% provedenih obuka, a takođe, realizovan je veći broj obuka (preko 30) koje nisu bile u planu obuka budući da se u međuvremenu ukazala potreba za istim.

Isto tako, od strane Ministarstva bezbjednosti BiH, a prema zaključku Savjeta ministara BiH, koji je donesen na 129. sjednici održanoj 11.01.2018. godine, formirana je radna grupa za izradu nacrtu Zakona o bazi podataka rezultata analiza dezoksiribonukleinske kiseline. Na izradi navedenog nacrtu koji treba biti završen do 17.03.2020. godine, učestvuje i Agencija zajedno sa predstavnicima iz Ministarstva bezbjednosti BiH, DEI-a, Ministarstva pravde BiH, Suda BiH i SIPA-e.

U izvještajnom periodu predstavnici Agencije učestvovali su u aktivnostima oko projekata koji se finansiraju iz IPA-e, gdje se kroz radne grupe, sastanke i akcione planove aktivno učestvuje, prati i kvalitetno u njima participira.

Agencija je u oblasti forenzičkih ispitivanja i vještačenja ostvarila dobru međunarodnu saradnju kako sa susjednim zemljama tako i sa drugim zemljama u Evropskoj Uniji. Upućeno je pismo namjere Republici Bugarskoj, a vezano za saradnju i razmjenu u oblasti forenzičkih ispitivanja i vještačenja. Takođe, na incijativu Agencije, do sada su potpisana dva protokola o saradnji u oblasti forenzičkih ispitivanja i vještačenja, jedan sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore, a drugi sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije. Aktivnosti vezane za zaključivanje sličnih protokola sa forenzičkim centrima: Republike Hrvatske, Republike Slovenije, Republike Sjeverne Makedonije i Republike Turske su u toku.

U Agenciji su u 2019. godini, po zahtjevima sudova iz Crne Gore, urađena audio vještačenja i vještačenja iz oblasti grafologije, a poštujući odredbe Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i Ugovora između BiH i Crne Gore o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima.

Agencija je bila i učesnik Projekta HBRN-P57/58 „Jačanje forenzičkih kapaciteta u regionu Jugoistočne i Istočne Evrope za pregled lica mjesta u istrazi HBRN incidenata“ od 2017. godine. Zaposleni Agencije učestvovali su na radnim sastancima održanim tokom 2019. godine u Podgorici i Skoplju. Kroz ovaj projekt Agenciji bi trebala da bude donirana oprema u vrijednosti od 141.310,00 EUR za koju je potrebno platiti PDV u iznosu

od cca 48.000,00 KM. S obzirom da je na snazi bilo privremeno finansiranje institucija BiH, Agencija nije imala sredstava u budžetu da bi platila navedeni iznos PDV-a, a sredstava iz tekuće rezerve na zahtjev Agencije nisu bila odobrena te je bila upitna isporuka ove donirane opreme. Procedura oko preuzimanja opreme pokrenuta je tek krajem 2019. godine, kada je usvojen Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2019. godinu. Prema našim saznanjima, svoj dio opreme su već preuzele sve države učesnice projekta, a uvoz opreme u njihovim državama je bio oslobođen plaćanja carine i PDV-a. Međutim u BiH ova oprema nije oslobođena plaćanja PDV-a.

Isto tako, u organizaciji Međunarodnog društva za forenzičku genetiku (ISFG), prisustvovalo se stručnoj obuci u Pragu. U organizaciji Projekt P58- prisustvovalo se na obuci u Litvaniji, zatim prisustvo seminarima u Kini u organizaciji Međunarodnog centra za saradnju NR Kine, u organizaciji DCAF-a prisustvovalo se obukama u Skoplju i Ljubljani, u organizaciji Insig2 prisustvovalo se obuci u Zagrebu, u organizaciji OEBS prisustvovalo se obuci u Beču, u organizaciji kompanije STC Sankt Peterburg prisustvovalo se obuci u Rusiji, te radna posjeta Međunarodnoj komisiji za nestale osobe (ICPM) u Holandiji i dr.

Imajući u vidu osnovnu djelatnost, Agencija posvećuje veliku pažnju zaštiti ljudskih prava, primjenjujući odredbe Zakona o zaštiti ličnih podataka. Radi transparentnosti rada, saraduje i sa sredstvima javnog informisanja i građanima, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama, te informišući javnost putem eKonsultacija Ministarstva pravde BiH i web stranice Agencije (www.afiv.gov.ba).

Za samo deset godina rada, Agencija je izrasla u respektabilnu bezbjednosnu instituciju kojoj sve više naredbi na vještačenje dostavljaju tužilaštva i sudovi sa svih nivoa vlasti u BiH, a zbog visokih standarda u radu i kvaliteta vještačenja uspjela je da za ovako kratak period izvrši akreditaciju planiranih laboratorija, odnosno četiri metode rada u laboratorijama prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2006.

Uzevši u obzir sve naprijed navedeno, može se reći da je Agencija u 2019. godini kvalitetno realizovala kako obaveze iz Programa rada za 2019. godinu, tako i sve druge ad hoc aktivnosti koje su proizilazile iz zakonom propisanih nadležnosti.

I - BUDŽETSKA SREDSTVA

Tražena su sredstva u iznosu od 2.552.000 KM, a odobreno je 1.808.000 KM, te iz tog razloga dio planiranih aktivnosti iz Programa rada nije realizovan. Odobrena budžetska sredstva, njihova namjena i utrošak u Agenciji u 2019. godini, detaljno su opisani u tabeli koja slijedi:

	vrsta rashoda	Ekonomski kod	odobreno Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza za period januar-december 2019. godine	Raspored na neposrednu potrošnju institucije januar-december 2019. godine
	1	2	3	4
I	TEKUĆI IZDACI	610000	1.408.000	1.188.436
1.	Bruto plate i naknade	611100	768.000	735.418
2.	Naknade troškova zaposlenih	611200	94.000	73.149
3.	Putni troškovi	613100	40.000	38.993
4.	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	19.000	17.866
5.	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	67.000	66.369
6.	Nabavka materijala	613400	194.000	50.180
7.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	23.000	21.180
8.	Troškovi zakupa	613600	0	0
9.	Izdaci za tekuće održavanje	613700	159.000	158.561
10.	Izdaci za osiguranje i troškove platnog prometa	613800	7.000	5.072
11.	Ugovori i druge posebne usluge	613900	37.000	36.602
II	KAPITALNI IZDACI	820000	400.000	92.628
1.	Nabavka zemljišta	821100		
2.	Nabavka građevina	821200		
3.	Nabavka opreme	821300	400.000	92.628
4.	Nabavka ostalih sitnih sredstava	821300		
5.	Rekonstrukcija i investicijsko održavanje	821600		
III	TEKUĆI GRANTOVI	614000		
UKUPNO BUDŽETSKI KORISNIK		(I+II+III)	1.808.000	1.296.018

Ostvarena realizacija odobrenog budžeta za 2019. godinu je 1.296.018 KM ili 71,30 %

II - IZVJEŠTAJ O PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA PREDVIĐENOG GODIŠNJIM PROGRAMOM RADA AGENCIJE

Opšti cilj/načela razvitka: Upravljanje u funkciji rasta

Strateški cilj: Ubrzati proces tranzicije i i izgradnje kapaciteta

Srednjoročni cilj: Unapređenje sigurnosnog sektora u BiH sa aspekta odgovornosti i efikasnosti sa ciljem bolje sigurnosti građana i imovine

Specifični cilj: Unapređenje sistema forenzičkih ispitivanja i vještačenja

Programi, projekti i aktivnosti	Nositelj aktivnosti (organizacija na jedinica)	Pokazatelji					Izvori finansiranja i troškovi			Vrijeme provedbe		Komentar
		Pokazatelji rezultata ili uticaja	Jedinica mjerenja (% broj ili opisno)	Polazna vrijednost (n)	Ciljana vrijednost (n+1)	Ostvarena vrijednost na kraju godine (n+1)	Izvori finansiranja (budžet, krediti, donacije, ostalo)	Planirani troškovi	Ostvareni troškovi	Planirani kvartal za provedbu	Kvartal kada je aktivnost provedena	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

1.1 (naziv programa) Obavljanje forenzičkih ispitivanja i vještačenja

1.1.1. (naziv projekta) Obavljanje hemijsko-fizičkih i hemijsko-toksikoloških vještačenja i uvođenje međunarodnih standarda	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u hemijsko-fizičkoj laboratoriji	broj realizovanih uzoraka	120	145	161	budžet	165.000	100.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Broj realizovanih (izvještačenih) uzoraka je neznatno veći od planiranog
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2018	broj usklađenih dokumenata	7	9	9	budžet	156.000	55.000	I-IV kvartal	I-IV kvartal	U proteklom period aktivnosti su bile usmjerene na prilagođavanje postojećih dokumenata
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, završavanje	procent opremlj. laboratorije	80%	85%	80%	budžet	50.000	0.00	III kvartal	-	Planirana opremljenost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i aktivno uključivanje u radu Radne grupe ENFSI-a za droge i UNODC-im - međulaboratorijske ICE	broj provedenih testiranja	1	2	2	budžet	20.000	10.000	I-IV kvartal	II-IV kvartal	
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u hemijsko-toksikološkoj laboratoriji	broj realizovanih uzoraka	0	5	0	budžet	30.000	3.000	I-IV kvartal	-	Nije primljeno lice koje će raditi na poslovima vještačenja u navedenoj Laboratoriji, niti su uspostavljene metode rada
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2018	broj usklađenih dokumenata	0	2	0	budžet	20.000	0.00	I-IV kvartal	-	Nije primljeno, niti obučeno lice koje će raditi na poslovima vještačenja u navedenoj Laboratoriji, niti su uspostavljene

												metode rada, postupak prijema u toku
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, završavanje	procent opremlj. laboratorije	80%	85%	80%	budžet	50.000	0.00	I-IV kvartal	-	Planirana opremljenost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i aktivno uključivanje u radu Radne grupe ENFSI-a za droge i UNODC--međulaboratorijske ICE	broj provedenih testiranja	0	1	0	budžet	5.000	0.00	I-IV kvartal	-	Nije primljeno, niti obučeno lice koje će raditi na poslovima vještačenja u navedenoj Laboratoriji,
1.1.2 (naziv projekta) Obavljanje bioloških vještačenja i DNK analize i uvođenje međunarodnih standarda	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u Laboratoriji za biološka vještačenja i DNK analizu	broj realizovanih uzoraka	249	279	511	budžet	484.000	300.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Zaprimljen je i urađen veći broj naredbi, a samim time i uzoraka od planiranog
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2018	broj usklađenih dokumenata	14	20	20	budžet	116.000	35.000	I-IV kvartal	I-IV kvartal	Provedena validacija kapilarne elektroforeze, PCR amplifikacije i kvantifikacije nakon čega slijedi priprema radnih upustava
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, završavanje	percent	82%	84%	82%	budžet	30.000	7.000	I-IV kvartal	-	Planirana opremljenost manjim djelom realizovana (usvojen budžet institucija za 2019. godinu 23.12.2019.godine)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i učešće u Proficiency testovima	broj provedenih testiranja	2	2	2	budžet	20.000	10.000	IV kvartal	IV kvartal	
	Agencijaza forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u Laboratoriji za vješt. kompjuterskih sist.	broj realizovanih uzoraka	680	700	610	budžet	265.000	253.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Razlog manjeg broja izvještačenih od planiranih uzoraka je prelazak lica koje je bilo zaposleno u ovoj laboratoriji u drugu instituciju
	Agencijaza forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2006	broj usklađenih dokumenata	10	12	38	budžet	40.000	30.000	I-IV kvartal	I-IV kvartal	U skladu sa planom akreditacije u navedenoj laboratoriji su akreditovane dvije metode, zbog čega je usvojen veći broj dokumenata od predviđenog
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, završavanje	procent	88%	89%	88%	budžet	100.000	15.000	II kvartal	-	Planirana opremljenost manjim djelom realizovana (usvojen budžet institucija za 2019. godinu 23.12.2019.godine)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i učešće u Proficiency testovima	broj provedenih testiranja	2	2	2	budžet	20.000	15.000	I-II kvartal	I-II kvartal	

1.1.1.3 Projekat: Obavljanje vještačenja iz oblasti digitalnih dokaza i uvođenje međunarodnih standarda	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u Laboratoriji za vještačenje glasa i audio zapisa	broj realizovanih uzoraka	70	75	55	budžet	50.000	50.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Smanjen broj audio fajlova dostavljenih na vještačenje
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2018	broj usklađenih dokumenata	3	5	22	budžet	30.000	15.000	I-IV kvartal	I-IV kvartal	U skladu sa planom akreditacije u navedenoj laboratoriji je akreditovana jedna metoda rada, zbog čega je usvojen veći broj dokumenata od predviđenog
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, znavljanje	broj usklađenih dokumenata	80%	82%	80%	budžet	5.000	0.00	IV kvartal	-	Planirana opremljenost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i učešće u Proficiency testovima	broj usklađenih dokumenata	1	1	0	budžet	220.000	0.00	I-IV kvartal	-	Upućen zahtjev za međulaboratorijsko testiranje prema Nacionalnom kriminalističko-tehničkom centru NKTC MUP-a R. Srbije, ali isti nisu bili u mogućnosti pripremiti test
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u Laboratoriji za vještačenje foto i video materijala	broj realizovanih uzoraka	7000	7500	379	budžet	100.000	100.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Promijenjen način evidencije realizovanih uzoraka
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2018	broj usklađenih dokumenata	2	3	2	budžet	30.000	15.000	I-IV kvartal	I-IV kvartal	Zbog provođenja aktivnosti oko akreditacije u Laboratoriji za vještačenje glasa i audio zapisa kod ove stavke nisu se u potpunosti realizovale planirane aktivnosti
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, znavljanje	broj usklađenih dokumenata	76%	77%	76%	budžet	12.000	0.00	II-III kvartal	-	Planirana opremljenost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i učešće u Proficiency testovima	broj usklađenih dokumenata	0	0	0	budžet	20.000	0.00	I-IV kvartal	-	Navedena aktivnost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u Laboratorije za grafološka/grafoskopska vještačenja	broj realizovanih uzoraka	65	70	172	budžet	160.000	150.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Zaprimljen je i urađen veći broj naredbi, a samim time i uzoraka od planiranog

1.1.1.4 Projekat: Obavljanje kriminalističko- tehničkih vještačenja i uvođenje međunarodnih standarda	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2018	broj usklađenih dokumenata	3	4	19	budžet	30.000	15.000	I-IV kvartal	I-IV kvartal	Ukupan broj usklađenih dokumenata uključuje sve dokumente u laboratoriji
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, završavanje	broj usklađenih dokumenata	85%	86%	85%	budžet	15.000	8.000	I-IV kvartal	-	Planirana opremljenost djelom realizovana (usvojen budžet institucija za 2019. godinu 23.12.2019.godine)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i učešće u Proficiency testovima	broj provedenih testiranja	1	1	1	budžet	25.000	10.064	IV kvartal	IV kvartal	Urađen test za rukopis
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Vještačenje uzoraka u Laboratoriji za daktiloskopska vještačenja	broj realizovanih uzoraka	2	3	65	budžet	60.000	60.000	kontinu. u 2019. god	kontinu. u 2019. god	Zaprimljen je i urađen veći broj naredbi, a samim time i uzoraka od planiranog
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Sprovođenje normi za usklađenost sa standardom BAS EN ISO/IEC 17025:2006	broj usklađenih dokumenata	2	3	3	budžet	30.000	15.000	I-IV kvartal	III kvartal	
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost laboratorije nova oprema, modernizacija, završavanje	broj usklađenih dokumenata	50%	60%	50%	budžet	30.000	0.00	I-IV kvartal	-	Planirana opremljenost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Saradnja i učešće u Proficiency testovima	broj provedenih testiranja	1	1	1	budžet	25.000	10.000	I-IV kvartal	III-IV kvartal	
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Opremljenost Laboratorije za mehanoskopsko-balistička vještačenja	procent opremljenosti laboratorije	0%	0%	0%	budžet	300.000	0.00	I-IV kvartal	-	Planirana opremljenost nije realizovana jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)
	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	Uspostavljanje Laboratorije za mehanoskopsko-balistička vještačenja	uspostavljen laboratorija	ne	ne	ne	budžet					Laboratorija nije uspostavljena jer nije bilo kapitalnih ulaganja (privremeno finansiranje institucija BiH)

III - IZVJEŠTAJ O IZRAĐENIM ZAKONIMA PLANIRANIM GODIŠNJIM PROGRAMOM RADA AGENCIJE ZA 2019. GODINU

Opći cilj/principi razvoja: Upravljanje u funkciji rasta

Strateški cilj: Ubrzati proces tranzicije i izgradnje kapaciteta

Srednjoročni cilj: Unapređenje bezbjednosnog sektora u BiH sa aspekta odgovornosti i efikasnosti sa ciljem bolje bezbjednosti građana i imovine

Naziv zakona	Vrijeme provođenja		Status zakona zaključno sa 31.12.2019. godinu				Komentar
	Planirani kvartal za provođenje	Kvartal kada je aktivnost provedena	Upućen VM BiH (DA/NE)	Usvojen na VM BiH (DA/NE)	Procedura u PS BiH (DA/NE)	Usvojen u PS BiH (DA/NE)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.1 (naziv programa)							
1.1.1 (naziv projekta)							
1.1.1.1 (naziv zakona)							
1.1.1.2 (naziv zakona)...							
1.1.2 (naziv projekta)...							
1.2 (naziv programa)...							

Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja nema nadležnost za izradu i donošenje zakona

IV – IZVJEŠTAJ O IZRAĐENIM PODZAKONSKIM AKATIMA PLANIRANIM GODIŠNJIM PROGRAMOM RADA AGENCIJE ZA 2019.

Opći cilj/principi razvoja: Upravljanje u funkciji rasta

Strateški cilj: Ubrzati proces tranzicije i izgradnje kapaciteta

Srednjoročni cilj: Unapređenje bezbjednosnog sektora u BiH sa aspekta odgovornosti i efikasnosti sa ciljem bolje bezbjednosti građana i imovine

Naziv zakona	Vrijeme provođenja		Status zakona zaključno sa 31.12.2019. godinu				Komentar
	Planirani kvartal za provođenje aktivnosti	Kvartal kada je aktivnost provedena	Upućeno rukovodiocu (DA/NE)	Usvojeno od strane rukovodioca (DA/NE)	Upućen VM BiH (DA/NE)	Usvojen na VM BiH (DA/NE)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.1 (naziv programa)							
1.1.1 (naziv projekta)							
1.1.1.1 (naziv podzakonskog akta)							
1.1.1.2 (naziv podzakonskog akta)							
1.1.2 (naziv projekta)...							
1.2 (naziv programa)...							

Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja nema podzakonskih akata

IV – IZVJEŠTAJ O IZRAĐENIM MEĐUNARODNIM UGOVOROM PLANIRANIM GODIŠNJIM PROGRAMOM RADA AGENCIJE ZA 2019. GOD

Opći cilj/principi razvoja: Upravljanje u funkciji rasta

Strateški cilj: Ubrzati proces tranzicije i izgradnje kapaciteta

Srednjoročni cilj: Unapređenje bezbjednosnog sektora u BiH sa aspekta odgovornosti i efikasnosti sa ciljem bolje bezbjednosti građana i imovine

Naziv zakona	Vrijeme provođenja		Status međunarodnog ugovora zaključno sa 31.12.2019. god				Komentar
	Planirani kvartal za provođenje	Kvartal kada je aktivnost provedena	Upućen VM BiH (DA/NE)	Usvojen na VM BiH (DA/NE)	Procedura u Predsjedništvu BiH (DA/NE)	Usvojen u Predsjedništvu BiH (DA/NE)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.1 (naziv programa)							
1.1.1 (naziv projekta)							
1.1.1.1 (naziv međunarodnog ugovora)							
1.1.1.2 (naziv međunarodnog ugovora)							
1.1.2 (naziv projekta)...							
1.2 (naziv programa)...							

Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja nema nadležnost zaključivanja međunarodnih ugovora

VI – IZVJEŠTAJ O JAVNIM INVESTICIJAMA PLANIRANIM GODIŠNJIM PROGRAMOM RADA SAVJETA MINISTARA BIH
Opći cilj / princip razvoja: Upravljanje u funkciji rasta
Strateški cilj: Ubrzati proces tranzicije i izgradnje kapaciteta
Srednjoročni cilj: Unapređenje bezbjednosnog sektora u BiH sa aspekta odgovornosti i efikasnosti sa ciljem bolje bezbjednosti građana i imovine

Naziv projekta javnih investicija	Nositelj aktivnos	Očekivano razdoblje provedbe	Završen (DA/NE)	Status (u postupku, odloženo, prekinuto)	Komentar
1	2	3	4	5	6
1.1. program: Obavljanje forenzičkih ispitivanja i vještačenja					
1.1.1. projekt: Obavljanje hemijsko-fizičkih i hemijsko toksikoloških vještačenja i uvođenje međunarodnih standarda					
1.1.1.1 (Naziv javne investicije) Investicije u izgradnji administrativno-tehničkih kapaciteta	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	2022. godina	NE	U postupku	Uspostavljena Laboratorija za hemijsko-toksikološka vještačenja u planiranom roku. Nisu uspostavljene metode rada, niti je primljeno i obučeno lice koje će raditi poslove vještačenja u ovoj Laboratoriji. U toku su aktivnosti na poslovima uvođenje međunarodnih standarda u Laboratoriji za hemijsko-fizička vještačenja i postupak prijema lica koji će raditi u Laboratoriji za hemijsko toksikološka vještačenja
1.1.2 (naziv projekta) Obavljanje bioloških vještačenja i DNK analize i uvođenje međunarodnih standarda					
1.1.1.2.(naziv javne investicije): Investicije u izgradnji administrativno-tehničkih kapaciteta	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	2022. godina	NE	U postupku	Planirana nabavka nije izvršena zbog privremenog finansiranja institucija BiH. U toku su aktivnosti za uvođenje međunarodnih standarda, odnosno priprema Laboratorije za akreditaciju jedne metode rada prema međunarodnom standardu BAS EN ISO/IEC 17025:2018
1.1.3 (naziv projekta) Obavljanje vještačenja iz oblasti digitalnih dokaza i uvođenje međunarodnih standarda					
1.1.1.3 (naziv javne investicije): Investicije u izgradnji administrativno-tehničkih kapaciteta	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	2022. godina	NE	U postupku	Planirana nabavka nije izvršena zbog privremenog finansiranja institucija BiH. Akreditovane su dvije metode rada u Laboratoriji za vještačenje kompjuterskih sistema, jedna metoda rada u Laboratoriji za vještačenje glasa i audio zapisa, a u toku je nastavak aktivnosti u okviru sistema upravljanja kvalitetom sa tranzicijom na novo izdanje standarda BAS EN ISO/IEC 17025:2018
1.1.4 (naziv projekta) Obavljanje kriminalističko-tehničkih vještačenja i uvođenje međunarodnih standarda					
1.1.1.4 (naziv javne investicije): investicije u izgradnji administrativno-tehničkih kapaciteta	Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	2022. godina	NE	U postupku	Planirana nabavka u predviđenom roku nije izvršena zbog privremenog finansiranja institucija BiH. Akreditovana je jedna metoda rada u Laboratoriji za grafološka/grafoskopska vještačenja, a u toku je nastavak aktivnosti u okviru sistema upravljanja kvalitetom sa tranzicijom na novo izdanje standarda BAS EN ISO/IEC 17025:2018

VII – IZVJEŠTAJ O PROVEDENIM KONSULTACIJAMA KOD IZRADE GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA O RADU

Tokom izrade Izvještaja o radu Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja za 2019. godinu, vršene su konsultacije sa Ministarstvom bezbjednosti BiH, Državnom agencijom za istrage i zaštitu, Agencijom za policijsku podršku BiH, Agencijom za školovanje i stručno usavršavanje kadrova i Ministarstvom finansija i trezora BiH. Konsultacije su se odnosile na formalni izgled Izvještaja, kao i usklađenost sa budžetskim okvirom. Izvještaj o radu Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja bio je dostupan 14 dana na portalu „eKonsultacije“, a Izvještaj o provedenim konsultacijama, uz pribavljena mišljenja Ministarstva finansija i terzora BiH, Ureda za zakonodavstvo savjeta ministara BiH i Ministarstva bezbjednosti BiH je u prilogu materijala dostavljenog Savjetu ministara BiH na usvajanje.

DIREKTOR

Neđo Kojić